



**VEREENVOUDIGDE ONDERHANDELINGSPROCEDURE MET  
BEKENDMAKING  
VOOR DE AANNEMING VAN DIENSTEN**

**AANBESTEDENDE OVERHEID  
VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ**

**BENAMING VAN DE DIENSTEN  
“METROPOLITAN LANDSCAPES: ONTWERPEND  
ONDERZOEK”**

**BESTEKNUMMER  
APR/2014/6**

<b>I. AFWIJkingEN VAN KB2 .....</b>	<b>5</b>
<b>II. ALGEMENE BEPALINGEN .....</b>	<b>6</b>
II.1 VOORWERP VAN DE OPDRACHT .....	6
II.1.1 Beschrijving van de opdracht .....	6
II.1.2 Plaats van diensten.....	6
II.1.3 Inlichtingen.....	6
II.1.4 Gunningswijze .....	6
II.1.5 Gebruik van elektronische middelen .....	6
II.1.6 Prijsvaststelling en -bestanddelen.....	6
II.1.7 Rechtsvorderingen.....	7
II.1.8 Taal.....	7
II.2 OPDRACHTGEVENDE OVERHEID .....	7
II.2.1 Aanbestedende overheid .....	7
II.2.2 Betrokken entiteiten .....	7
II.2.3 Leidend ambtenaar .....	8
II.3 MODALITEITEN.....	8
II.3.1 Varianten .....	8
II.3.2 Opties .....	8
II.3.3 Percelen.....	8
II.4 INTELLECTUELE RECHTEN .....	9
II.4.1 Vertrouwelijkheid.....	9
II.4.2 Intellectuele rechten en knowhow .....	9
II.4.3 Intellectuele eigendomsrechten .....	10
<b>III. VERLOOP VAN DE PROCEDURE .....</b>	<b>11</b>
III.1 INDIENING VAN DE OFFERTE .....	11
III.1.1 Offerteformulier.....	11
III.1.2 Fouten en leemten.....	11
III.1.3 Methode van indiening .....	11
III.1.4 Openingszitting.....	12
III.2 BEOORDELING VAN DE OFFERTE .....	12
III.2.1 Uitsluitingsgronden .....	12
III.2.2 Selectiecriteria .....	12
III.2.3 Regelmatigheidsvereisten .....	13
III.2.4 Gunningscriteria .....	14
III.2.5 Prijsonderzoek.....	15
III.2.6 Onderhandelingen .....	15
III.3 VERBINTENISTERMIJN .....	15
<b>IV. UITVOERING VAN DE OPDRACHT .....</b>	<b>16</b>
IV.1 FINANCIËLE GARANTIES .....	16
IV.1.1 Borgstelling .....	16
IV.1.2 Verzekeringen .....	16
IV.2 UITVOERINGSTERMIJN .....	16
IV.3 KEURING .....	17
IV.4 BETALINGEN .....	17
IV.4.1 Verificatietermijn.....	17

IV.4.2 Betalingstermijn.....	18
IV.4.3 Prijsherziening.....	18
IV.5 ACTIEMIDDELEN .....	18
IV.5.1 Straffen .....	18
IV.5.2 Korting wegens minderwaarde.....	19
IV.5.3 Verdragingsboete.....	19
IV.6 OPLEVERING .....	19
<b>V. TECHNISCHE SPECIFICATIES.....</b>	<b>20</b>
V.1 INITIATIEF .....	20
V.2 CONTEXT 'LABO RUIIMTE' .....	20
V.2.1 Principes van LABO RUIIMTE:.....	20
V.2.2 Organisatie van de verschillende LABO RUIIMTE trajecten:.....	21
V.2.3 Andere lopende LABO RUIIMTE trajecten: .....	22
V.3 FOCUS EN DOELSTELLINGEN VAN HET GEHELE TRAJECT 'METROPOLITAN LANDSCAPES' .....	22
V.4 KORTE INHOUD EN CONCLUSIES UIT FASE 1 .....	24
V.5 CONCRETE OPGAVEN VOOR DE 3 ONTWERPTEAMS, VOORWERP VAN VOORLIGGEND BESTEK.....	26
V.6 PRAKTISCHE ORGANISATIE: BETROKKEN PARTIJEN, PLANNING & WERKVORMEN EN DELIVERABLES.....	29
V.6.1 Overzicht betrokken partijen.....	29
V.6.2 Planning & werkvormen.....	30
V.6.3 Deliverables.....	31
V.7 BIJLAGEN EN RELEVANTE PROJECTEN / BRONMATERIAAL VAN DE BETROKKEN PARTNERS .....	33

**Toepasselijke wetgeving**

De wet Wet van 15 juni 2006 betreffende de overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten.

KB1 Koninklijk besluit van 15 juli 2011 betreffende de plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren

KB2 Koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken

De wet betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten van 17 juni 2013.

Deze regelgeving kan teruggevonden worden via de website:

<http://www.bestuurszaken.be/regelgeving-overheidsopdrachten>

## **I. Afwijkingen van KB2**

*KB2 – art. 9*

In volgende artikels wordt afgeweken van het KB2:

- Art. 12-15: Onderaanneming
- Art. 64-65, art. 156-157: Oplevering en waarborgtermijn

## II. Algemene bepalingen

### II.1 Voorwerp van de opdracht

#### II.1.1 Beschrijving van de opdracht

De uit te voeren diensten betreffen:

Het verrichten van ontwerpend onderzoek naar de structurerende rol van open ruimte in het gebied van Brussel en de Vlaamse rand, en dit op 4 aangeduide projectzones, elk vervat in 1 perceel van deze opdracht.

De gedetailleerde beschrijving van de opdracht is terug te vinden in de technische specificaties.

CPV-classificatie: 71240000 – Dienstverlening op het gebied van architectuur, bouwkunde en planning.

#### II.1.2 Plaats van diensten

De plaats van diensten is Brussel.

#### II.1.3 Inlichtingen

Inlichtingen in verband met dit bestek kunnen verkregen worden bij:

Voor inhoudelijke aspecten – Team Vlaams Bouwmeester

Contactpersoon: Mevr. Julie Mabilde  
Telefoon: 02/553.29.78  
e-mail: julie.mabilde@bz.vlaanderen.be

Voor procedurele aspecten – Vlaamse Landmaatschappij

Contactpersoon: de heer Tom Ronsyn  
Telefoon: 02/543.73.40  
e-mail: tom.ronsyn@vlm.be

#### II.1.4 Gunningswijze

De overeenkomst voor onderhavige opdracht wordt gesloten ingevolge een vereenvoudigde onderhandelingsprocedure met bekendmaking conform art. 26 §2 1<sup>e</sup> d van de Wet en art. 2 §1, 3<sup>e</sup> van het KB1.

#### II.1.5 Gebruik van elektronische middelen

KB1 – art. 6  
KB2 – art. 10

Conform de bepalingen van art. 6 §3 van KB1 en art. 10 van KB2 staat de aanbestedende overheid het gebruik van elektronische middelen in de loop van de procedure en de uitvoering toe voor het uitwisselen van schriftelijke stukken, andere dan schuldvorderingen, facturen, aanvragen tot deelneming of offertes.

#### II.1.6 Prijsvaststelling en -bestanddelen

KB1 – art. 13 - 19

Ten aanzien van de vaststelling van de prijzen, wordt onderhavige opdracht beschouwd als een opdracht tegen globale prijs.

De prijzen dienen opgesteld te zijn, rekening houdend met art. 14 tot 19 van het KB1.

Aanvullend aan art. 19 van het KB1 zijn inbegrepen in de prijzen

- alle werken, leveringen en diensten die niet expliciet vermeld zijn in het bestek of de inventaris, maar die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de opdracht. Deze gebeuren door de opdrachtnemer op zijn kosten, op eigen risico en met eigen middelen.
- De opdrachtnemer is als enige verantwoordelijk voor de overtredingen op de geldende wetten, besluiten, reglementen en alle voorschriften van eender welke aard.

### **II.1.7 Rechtsvorderingen**

Ieder deurwaardersexploot bestemd voor de aanbestedende overheid moet worden betekend aan de leidende dienst. Het is daarbij onverschillig of het gaat om de betekening van een dagvaarding, gerechtelijke uitspraak, overdracht van schuldvordering of een ander exploot. Hetzelfde adres geldt ook voor de aangetekende brief waarbij een schuldvordering wordt overgedragen of in pand gegeven.

Elke rechtsvordering van de opdrachtnemer wordt ingesteld bij een Nederlandstalige Belgische rechtbank, behoudens ingeval van een vordering tot tussenkomst in een bestaand geding.

### **II.1.8 Taal**

Omwille van de samenwerking tussen de verschillende partners is het belangrijk dat de opdrachtnemer zowel in mondelinge als schriftelijke communicatie zich vlot kan bedienen van Nederlands en Frans. Alle rapportering dient in beide talen te worden opgemaakt.

Voor het indienen van de offerte kan een inschrijver een offerte in het Nederlands of in het Frans indienen.

---

## **II.2 Opdrachtgevende overheid**

### **II.2.1 Aanbestedende overheid**

Naam: Vlaamse Landmaatschappij  
Adres: Gulden Vlieslaan 72 te 1060 Brussel

Alle briefwisseling met betrekking tot deze opdracht dient naar de aanbestedende overheid te worden gestuurd.

### **II.2.2 Betrokken entiteiten**

Deze opdracht wordt geïnitieerd en mee gefinancierd door verschillende partijen:

- het Team Vlaams Bouwmeester, Grasmarkt 61, 1000 Brussel,
- Ruimte Vlaanderen, Phoenixgebouw 9<sup>o</sup> verd. Koning Albert II-laan 19, bus 12, 1210 Brussel
- de Vlaamse Landmaatschappij, Gulden Vlieslaan 72, 1060 Brussel,

- het Team van de Brusselse Bouwmeester, Vooruitgangstraat 80, 1035 Brussel
- Brussel Stedelijke Ontwikkeling, Vooruitgangsstraat 80, 1030 Brussel
- Leefmilieu Brussel, Gulledele 100, 1200 Brussel

Deze partijen worden vertegenwoordigd in de stuurgroep en het projectteam. De stuurgroep begeleidt het proces inhoudelijk. Ze adviseert de partijen inhoudelijk over de bestekken, de gunning en bij uitvoering van de opdrachten.

De opdracht wordt mee gefinancierd door de volgende partijen:

- het Team Vlaams Bouwmeester, Grasmart 61, 1000 Brussel,
- de Vlaamse Landmaatschappij, Gulden Vlieslaan 72, 1060 Brussel,
- Brussel Stedelijke Ontwikkeling, Vooruitgangsstraat 80, 1030 Brussel
- Leefmilieu Brussel, Gulledele 100, 1200 Brussel

### II.2.3 Leidend ambtenaar

*KB2 – art. 11*

De leidend ambtenaar is de vertegenwoordiger van de aanbestedende overheid in haar betrekking met de opdrachtnemer vanaf de sluiting van de opdracht tot en met de definitieve oplevering. De natuurlijke persoon die als leidend ambtenaar gemachtigd is de leiding van en het toezicht op de uitvoering van de opdracht waar te nemen, wordt bepaald bij sluiting van de opdracht.

De specifieke bevoegdheden van de leidend ambtenaar worden beperkt tot:

- de technische en administratieve opvolging van de **diensten**;
- de keuring van de prestaties, zowel de a priori als de a posteriori keuring;
- het nazicht van de schuldvorderingen en facturen;
- het opstellen van de processen-verbaal;
- de opleveringen.

De leidend ambtenaar wordt hierin bijgestaan door de inhoudelijk coördinator(en) dewelke fungeert als eerste aanspreekpunt.

---

## II.3 Modaliteiten

### II.3.1 Varianten

*KB1 – art. 9*

Het indienen van vrije varianten is **niet** toegestaan.

### II.3.2 Opties

*KB1 – art. 10*

Het staat de inschrijver vrij om opties in zijn offerte op te nemen conform de bepalingen van KB1. De technische specificaties van de opdracht gelden als basisopdracht en kunnen geen optie vormen.

### II.3.3 Percelen

*KB1 – art. 11, 89 – KB2 – art. 17 §2*

Deze opdracht betreft een opdracht in percelen. Iedere inschrijver heeft het recht een offerte in te dienen voor één of meerdere percelen, er is GEEN verplichting om voor alle percelen een offerte in te dienen.



In zijn offerte dient de inschrijver aan te geven voor welke percelen hij een offerte indient. Hij kan evenwel slechts in aanmerking komen voor gunning van één van de percelen.

Deze opdracht bevat 4 percelen dewelke ingedeeld zijn op basis van locatie.

---

## **II.4 Intellectuele rechten**

*KB1 – art. 17, KB2 – art. 18 – 23, 35*

### **II.4.1 Vertrouwelijkheid**

De informatie die de aanbestedende overheid in het raam van de gunning van deze opdracht ter beschikking stelt, mag niet voor andere doeleinden worden aangewend, noch aan derden worden meegedeeld. De opdrachtnemer dient alle maatregelen te treffen om het confidentiële karakter van de beschikbaar gestelde informatie, de gegevens en de onderzoeksresultaten te doen bewaren door hemzelf en door eenieder die er toegang toe heeft. De opdrachtnemer dient in zijn contracten met de onderaannemers eveneens deze verplichtingen inzake vertrouwelijkheid over te nemen.

### **II.4.2 Intellectuele rechten en knowhow**

De indiening van de offerte geldt bij gunning als een verbintenis van overdracht aan de opdrachtgevende overheid van alle vermogensrechten op alle grafische, audiovisuele of andersoortige producten die worden aangemaakt in het kader van de opdracht, met inbegrip van de slagzin, de beeldtaal en de signatuur. De overdracht geldt zowel ten aanzien van de indiener van een offerte als ten aanzien van alle personen waarop de indiener een beroep doet of zal doen voor de uitvoering van de opdracht en heeft betrekking op alle mogelijke exploitatiewijzen die de opdrachtgever wenselijk acht.

De opdrachtgever verkrijgt door de toewijzing van de opdracht de hierna opgesomde auteursrechten op alle producten die vanaf dat ogenblik in het kader van de opdracht worden aangemaakt:

1. het exclusieve en onvoorwaardelijke reproductierecht,
2. het exclusieve en onvoorwaardelijke recht tot bewerking en vertaling,
3. het exclusieve en onvoorwaardelijke huur- en leenrecht, en
4. het exclusieve en onvoorwaardelijke recht op mededeling aan het publiek, en dit alles zonder enige andere beperking in de tijd dan de beperkingen die voorzien zijn in de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.

De vergoeding voor de overdracht van deze rechten is begrepen in het totaalbedrag van de offerte, ongeacht uitdrukkelijke vermelding. Ook de rechten op acteurs en 'stemcasting' (modellenrechten en opnamerechten, voor zover die voor "stemmen" gelden) moeten inbegrepen zijn. Met andere woorden: de opdrachtnemer moet ervoor zorgen dat alle onderaannemers onder duidelijke voorwaarden afstand doen van hun rechten, en dat de opdrachtgever daarvan perfect op de hoogte is.

### **II.4.3 Intellectuele eigendomsrechten**

De inschrijver is verplicht in zijn offerte aan te geven welke intellectuele eigendomsrechten, waarvan hij titularis is of waarvoor hij van een derde een gebruikslicentie moet verkrijgen, nodig zijn voor het geheel of een deel van de uit te voeren prestaties. De aankoopprijs en de verschuldigde vergoedingen voor de gebruikslicenties van deze intellectuele eigendomsrechten moeten inbegrepen zijn in de geboden prijzen.

## III. Verloop van de procedure

### III.1 Indiening van de offerte

Alleen al door het indienen van zijn inschrijving, wordt de inschrijver verondersteld zich te onderwerpen aan alle in onderhavig bestek vermelde voorschriften. De inschrijver verzaakt aan alle andere voorwaarden, zoals zijn eigen verkoopsvoorwaarden, zelfs wanneer deze op een of andere bijlage van zijn offerte voorkomen.

#### III.1.1 Offerteformulier

*KB1 – art. 80 - 81*

De offertes dienen opgesteld te zijn conform het model van offerteformulier horende bij de opdrachtdocumenten.

De taal van de offerte is NEDERLANDS of FRANS. Van documenten die enkel in een andere taal beschikbaar zijn, kan de aanbestedende overheid een vertaling eisen. De vertaling gebeurt op kosten van de inschrijver.

#### III.1.2 Fouten en leemten

*KB1 – art. 83 - 87*

In geval de inschrijver in de opdrachtdocumenten fouten of leemten ontdekt die van dien aard zijn dat ze de prijsberekening of de vergelijking van de offertes onmogelijk maken, meldt hij dit onmiddellijk aan de aanbestedende overheid.

Nadat de inschrijving ingediend is, kan de inschrijver geen redenen meer aanhalen om aanspraak te maken op schadevergoeding wegens een fout of vergetelheid in de opdrachtdocumenten.

#### III.1.3 Methode van indiening

De offerte moet ingediend worden via de e-tendering internetsite <https://eten.publicprocurement.be> die de naleving waarborgt van de voorwaarden van artikel 6 en artikel 52 §1 van het KB1. Meer informatie kan worden bekomen op de website <http://www.publicprocurement.be>.

De offertes worden als volgt opgemaakt:

- het offerteformulier en de bij te voegen bescheiden in Word- of pdf-formaat

Bij het offerteformulier dienen de volgende documenten te worden gevoegd:

- De documenten die vereist zijn voor de uitsluitingsgronden;
- De documenten die vereist zijn voor het selectie-onderzoek;
  - Een presentatie van het team dat de studieopdracht zal uitvoeren, met de rolverdeling van de verschillende teamleden en met toevoeging van de cv's van alle teamleden.
  - Referentieprojecten relevant voor deze opdracht. In de referenties dient ook aangetoond te worden hoe het team met grafiek en cartografie omgaat (2 tot 4 referentieprojecten, in totaal maximum 10 bladzijden A4)

- de documenten die vereist zijn voor het regelmatigheidsonderzoek;
- de documenten die vereist zijn voor de beoordeling van de gunningscriteria.
  - een inhoudelijke visie op de opdracht (max. 4 bladzijden A4's), met vermelding van de percelen waarvoor hij in aanmerking wenst te komen en een omschrijving in de visietekst – in enkele zinnen - welke inhoudelijke focus hij voorstelt voor elke site (elk perceel).
  - een plan van aanpak (de organisatie van het werkproces en de interactie met de verschillende betrokken actoren in tekst omschreven + een timing, in totaal max. 4 bladzijden A4)
  - een gedetailleerde prijsopgave (samenstelling van de forfaitaire prijs met indicatie inzet van personen)

De methode van indiening van de offerte is de verantwoordelijkheid en het risico van de inschrijver.

### **III.1.4 Openingszitting**

De opening van de offertes heeft plaats in **Vlaamse Landmaatschappij, Gulden Vlieslaan 72 te 1060 Brussel** op: 13.11.2014 om: 11.15.

Er is geen publieke opening van de offertes.

---

## **III.2 Beoordeling van de offerte**

De opdrachtgever heeft op ieder ogenblik het recht om eenzijdig te beslissen af te zien van de gehele of gedeeltelijke gunning van de opdracht.

### **III.2.1 Uitsluitingsgronden**

Door in te schrijven op deze opdracht, verklaart de inschrijver zich niet in een toestand van uitsluiting te bevinden, zoals bedoeld in art. 61.

Voor de inschrijver die personeel tewerkstelt dat onderworpen is aan het Belgische RSZ-stelsel, vraagt de aanbestedende overheid het RSZ-attest via elektronische weg op conform art. 60, §1.

Voor de inschrijver die onderworpen is aan het Belgische fiscale stelsel, vraagt de aanbestedende overheid het fiscaal attest, dat aantoont dat de inschrijver heeft voldaan aan zijn beroepsmatige fiscale verplichtingen, eveneens op via elektronische weg conform art. 60, §1. Dit geldt eveneens voor het attest van niet-faillissement en soortgelijke toestanden.

Buitenlandse inschrijvers dienen deze attesten toe te voegen aan hun offerte.

Deze bepalingen zijn eveneens van toepassing op eventuele onderaannemers.

### **III.2.2 Selectiecriteria**

*KB1 – art. 67 – 79*

De aanbestedende overheid behoudt zich, in onderling overleg met de stuurgroep, het recht voor om een rangschikking op te stellen en het aantal kandidaten te beperken tot minimaal 4. De deskundigheid van het voorgestelde team dat de

opdracht zal uitvoeren, en de evenwichtige samenstelling van dit team zal doorslaggevend zijn bij een eventuele beperking van de inschrijvers.

### **III.2.2.1 Technische bekwaamheid van de inschrijver**

De inschrijver toont zijn technische bekwaamheid aan door:

- Een voorstelling van het team dat de studieopdracht zal uitvoeren, met de rolverdeling van de verschillende teamleden en met toevoeging van de cv's van alle teamleden.
- Referentieprojecten relevant voor deze opdracht (2 tot 4)

Hieruit dient duidelijk te blijken dat de inschrijver ervaring heeft op volgende vlakken:

- ervaring met beleidsvoorbereidend ontwerpend onderzoek
- kennis van ruimtelijke ordening in Vlaanderen en Brussel
- kennis van de actuele ruimtelijke uitdagingen inzake 'open ruimte'
- inzicht in complexe ontwerpprocessen
- inzicht in bestuurlijke vraagstukken en het vertalen naar beleidsaanbevelingen
- ervaring met de opmaak en verwerking van digitale beelden in vectorformaat (zoals bijvoorbeeld adobe Illustrator of ArcGIS) op regionale schaal en vernieuwende en uitgesproken cartografische verwerking ervan
- ervaring met de opmaak van tekstueel heldere en wervende documenten
- capaciteit tot kritische reflectie en gerichte synthese
- De inschrijver dient zich op een vlotte manier te kunnen bedienen van de Franse en Nederlandse taal tijdens de stuurgroepen en dient een tweetalige versie (Nederlands en Frans) van de tussentijdse rapporten en eindpublicatie te kunnen afleveren.

De samenstelling van het projectteam is bindend. Iedere wijziging aan een lid van het projectteam dient voorafgaand schriftelijk door de aanbestedende overheid goedgekeurd te worden.

### **III.2.2.2 Onderaannemers**

*KB2 – art. 12 – 15*

De inschrijver kan zich beroepen op de draagkracht van onderaannemers of andere entiteiten. In dat geval voegt de inschrijver de nodige documenten toe aan zijn offerte, waaruit de verbintenis van deze onderaannemers of van andere entiteiten blijkt om de voor de opdracht noodzakelijke middelen ter beschikking te stellen van de inschrijver.

De opdrachtnemer is verplicht de onderaannemers in te zetten waarop hij zich heeft beroepen in het kader van de kwalitatieve selectie. Het gebruik van andere onderaannemers is onderworpen aan de toestemming van de aanbestedende overheid. Deze onderaannemers of entiteiten mogen zich niet in een toestand van uitsluiting bevinden, zoals hogervermeld.

### **III.2.3 Regelmatigheidsvereisten**

#### **III.2.3.1 Ondertekeningsbevoegdheid**

*KB1 – art. 51, 82*

De natuurlijk persoon aangeduid als bevoegde voor de inschrijver, ondertekent de offerte en voegt bij de offerte de nodige bewijsstukken waaruit zijn bevoegdheid blijkt.

Eventueel verwijst hij naar het nummer van de bijlage van het Belgisch Staatsblad waarin de akte bij uittreksel is bekendgemaakt.

Als de ondertekening gebeurt door een gemachtigde, vermeldt deze duidelijk de volmachtgever(s). De gemachtigde voegt bij de offerte een afschrift van zijn volmacht. Dergelijke volmacht dient door de bevoegde persoon of personen ondertekend te worden en kan hetzij als deel van de elektronische offerte, hetzij voorafgaand aan de openingszitting in papieren vorm aan de aanbestedende overheid bezorgd worden.

Bij gebruik van de e-tenderingmodule wordt gebruik gemaakt van een elektronische handtekening. Deze handtekening dient geplaatst te worden door een bevoegd persoon.

### III.2.3.2 Tijdelijke vereniging

Een tijdelijke vereniging wordt gekenmerkt door hetzij gezamenlijke ondertekening van de offerte, hetzij het toevoegen van een volmacht aan één van de partijen. Dergelijke volmacht dient door de bevoegde persoon of personen ondertekend te worden en kan hetzij als deel van de offerte, hetzij voorafgaand aan de openingszitting in papieren vorm aan de aanbestedende overheid bezorgd worden.

Bij een tijdelijke vereniging dient elke deelnemer te voldoen aan het toegangsrecht en de kwalitatieve selectie.

### III.2.4 Gunningscriteria

Volgende criteria zijn van toepassing bij de gunning van de opdracht:

- Kwaliteit van de visie op de opdracht 40%
- Kwaliteit van het plan van aanpak 40%
- Prijs 20%

De inschrijver dient een algemene visie en plan van aanpak in voor het totaal van zijn offerte en duidt eveneens in zijn offerte aan voor welke percelen hij in aanmerking wenst te komen en omschrijft in de visietekst – in enkele zinnen - welke inhoudelijke focus hij voorstelt voor elke site (elk perceel). De opdracht wordt per perceel gegund waarbij iedere inschrijver slechts in aanmerking kan komen voor maximaal 1 perceel. Per perceel wordt de opdracht gegund aan de inschrijver welke volgens de evaluatie van al deze criteria de economisch voordeligste offerte, vanuit het oogpunt van de aanbestedende overheid, heeft ingediend.

Deze gunningscriteria gelden voor alle percelen :

Nr.	Beschrijving
1	Visie op de opdracht
	<i>De visie op de opdracht, rekening houdend met de uitgangspunten van de opdrachtgever zoals geformuleerd in deel III van dit bestek "technische voorschriften".</i>
2	Plan van aanpak
	<i>De inschrijver voegt een plan van aanpak toe aan zijn offerte waarin duidelijk de interactie met de verschillende betrokken actoren opgenomen is, alsook een gedetailleerde timing van de opdracht, rekening houdend met de aangegeven planning zoals vermeld onder deel V van dit bestek: Technische Voorschriften. Uit dit plan van aanpak dient voor de</i>

	<i>opdrachtgever duidelijk te blijken op welke manier de inschrijver de opdracht zal organiseren.</i>
3	Prijs
	<p><i>Score offerte = (prijs laagste offerte / prijs offerte) * gewicht van het criterium prijs</i></p> <p><i>De inschrijver voegt bij zijn offerte een gedetailleerde prijsopgave. Uit deze prijsberekening dient duidelijk te blijken dat de opgegeven totale prijs alle mogelijke kosten omvat, zoals bvb. verplaatsingskosten, eventuele hotelkosten, alsook het eventuele onderscheid hierbij tussen senior- en junior-adviseur...</i></p> <p><i>In geen geval mag de totale waarde van de opdracht het beschikbare budget van € 45.000 (excl. BTW) overschrijden.</i></p>

### III.2.5 Prijsonderzoek

*KB1 – art. 21*

De aanbestedende overheid heeft het recht één of meerdere personen aan te wijzen, die de boekhoudkundige stukken verifiëren en ter plaatse onderzoeken uitvoeren om de juistheid van de door de inschrijver verstrekte inlichtingen te onderzoeken.

### III.2.6 Onderhandelingen

De aanbestedende overheid behoudt zich het recht voor om al dan niet te onderhandelen met één of meerdere inschrijvers. Op ieder moment kan de aanbestedende overheid beslissen om het aantal inschrijvers dat deelneemt aan de onderhandelingen te beperken.

---

### III.3 Verbintenistermijn

*KB1 – art. 57*

De inschrijvers blijven gebonden door hun offerte gedurende een termijn van **120** kalenderdagen, ingaand de dag na de uiterste indieningsdatum van de offertes. Iedere bijgewerkte offerte op basis van onderhandelingen geeft aanleiding tot het herstarten van de verbintenistermijn.

## IV. Uitvoering van de opdracht

### IV.1 Financiële garanties

#### IV.1.1 Borgstelling

*KB2 – art. 25 – 33*

##### Perceel 1. Molenbeekvallei:

Volgende borgtocht wordt gevraagd:

- Borgtocht (5% van het oorspronkelijk bedrag van het perceel (excl. btw), afgerond naar het hogere tiental)

##### Perceel 2. Scheutbos-Weststation:

Volgende borgtocht wordt gevraagd:

- Borgtocht (5% van het oorspronkelijk bedrag van het perceel (excl. btw), afgerond naar het hogere tiental)

##### Perceel 3. Vilvoorde-Machelen:

Volgende borgtocht wordt gevraagd:

- Borgtocht (5% van het oorspronkelijk bedrag van het perceel (excl. btw), afgerond naar het hogere tiental)

##### Perceel 4. Drogenbos:

Volgende borgtocht wordt gevraagd:

- Borgtocht (5% van het oorspronkelijk bedrag van het perceel (excl. btw), afgerond naar het hogere tiental)

Het bewijs van borgstelling moet verstuurd worden aan het adres van de leidende dienst.

De borgtocht wordt volledig vrijgegeven bij oplevering van de opdracht.

#### IV.1.2 Verzekeringen

*KB2 – art. 24*

De opdrachtnemer legt binnen de 30 kalenderdagen na de sluiting van de opdracht, de bewijzen voor van de verzekeringen. De opdrachtnemer dient de verzekeringen te sluiten die minstens zijn aansprakelijkheid inzake arbeidsongevallen dekken, alsook zijn burgerlijke aansprakelijkheid ten aanzien van derden bij de uitvoering van de opdracht. Het afsluiten van de vereiste verzekeringspolis(sen) wordt als last van de aanneming beschouwd.

### IV.2 Uitvoeringstermijn

*KB2 – art. 147*

De termijn voor de uitvoering van de opdracht is:

##### Perceel 1. Molenbeekvallei:

Termijn in maanden: 5



**Perceel 2. Scheutbos-Weststation:**

Termijn in maanden: 5

**Perceel 3. Vilvoorde-Machelen:**

Termijn in maanden: 5

**Perceel 4. Drogenbos:**

Termijn in maanden: 5

De uitvoeringstermijn is inclusief keuringen.

De leidend ambtenaar bepaalt de aanvangsdatum van de **diensten** en deelt deze schriftelijk mee aan de opdrachtnemer. In overleg met de opdrachtnemer kan de leidend ambtenaar afwijken van de bepalingen van dit artikel en een specifieke aanvangsdatum bepalen.

---

## **IV.3 Keuring**

*KB1 – art. 18  
KB2 - art. 39 – 43*

De diensten die het voorwerp van de opdracht uitmaken worden aan een keuring onderworpen. In geval de opdracht in fasen verloopt, zal bij het einde van iedere fase een tussentijdse keuring uitgevoerd worden.

De opdrachtnemer deelt aan de leidend ambtenaar schriftelijk de datum mee waarop de diensten kunnen gecontroleerd worden. Indien de opdrachtnemer geen tijdig verzoek indient, kan de aanbestedende overheid op eigen initiatief overgaan tot keuring.

De aanbestedende overheid beschikt over een termijn van 30 dagen om de keuring uit te voeren. De leidend ambtenaar meldt schriftelijk het goed- of afkeuren van de ingediende stukken. Deze melding vormt de datum van de beëindiging van de (gedeeltelijke) diensten.

---

## **IV.4 Betalingen**

**IV.4.1 Verificatietermijn**

*KB2 –art. 150*

Na goedkeuring van de opdracht kan de opdrachtnemer een schuldvordering, aangevuld met een gedetailleerde staat van prestaties, indienen bij de **Vlaamse Landmaatschappij, Gulden Vlieslaan 72 te 1060 Brussel**.

Binnen de verificatietermijn stelt de aanbestedende overheid de nodige verrichtingen ter nazicht van de geleverde prestaties. De leidend ambtenaar verstuurt schriftelijk een proces-verbaal met vermelding van de diensten die voor betaling zijn aanvaard en het volgens haar verschuldigde bedrag.

Elk berekend totaalbedrag in de inventaris wordt in voorkomend geval afgerond naar de hogere of lagere decimaal al naargelang de derde decimaal minstens 5 of minder bedraagt.

#### **IV.4.2 Betalingstermijn**

*KB2 – art. 66 – 72, art. 160*

De opdracht bestaat uit afzonderlijke delen voor rekening van de vermelde medefinanciers. Iedere medefinancier betaalt enkel zijn deel en draagt daarvoor de uitsluitende aansprakelijkheid. Bij ieder probleem of geschil i.v.m. de betalingen richt de opdrachtnemer zich uitsluitend en rechtstreeks tot de medefinancier in kwestie.

Na ontvangst van het proces-verbaal dient de opdrachtnemer bij iedere medefinancierder een factuur, vergezeld door een kopie van het proces-verbaal in voor voor 1/3 van het goedgekeurde bedrag op naam van en bij:

- **Vlaamse Landmaatschappij, Gulden Vlieslaan 72 te 1060 Brussel.**
- **Brussel Stedelijke Ontwikkeling, Vooruitgangsstraat 80, 1030 Brussel**
- **Leefmilieu Brussel, Gulledele 100, 1200 Brussel**

Een kopie van iedere factuur dient aan de aanbestedende overheid bezorgd te worden.

De betaling van het aan de opdrachtnemer verschuldigde bedrag vindt plaats binnen de betalingstermijn. De betalingstermijn vangt aan bij het verstrijken van de verificatietermijn, voor zover de aanbestedende overheid over een regelmatige factuur beschikt, inclusief proces-verbaal.

Dit bestek wijkt uitdrukkelijk af van de bepalingen van artikel 1254 van het Burgerlijk Wetboek inzake de toerekening van de betalingen. Elke betaling zal dan ook bij voorrang toegerekend worden op de hoofdsommen en pas daarna op de intresten.

#### **IV.4.3 Prijsherziening**

*KB1 – art. 20*

Op onderhavige opdracht is GEEN prijsherziening van toepassing.

### **IV.5 Actiemiddelen**

#### **IV.5.1 Straffen**

*KB2 - Art. 45*

Elke gebrekkige uitvoering geeft aanleiding tot een algemene straf (behoudens de toepassing van bijzondere straffen).

Een algemene straf is eenmalig of dagelijks en het bedrag ervan wordt berekend overeenkomstig art. 45, §2, 1° en 2° van het KB Uitvoering.

De aanbestedende overheid is gerechtigd de straffen zoveel malen toe te passen als:

- de inbreuk is gepleegd;
- er werknemers zijn op wie de inbreuk is gepleegd.

De aanbestedende overheid is gerechtigd dit aantal malen ambtshalve vast te stellen, wanneer het door de schuld van de opdrachtnemer niet juist kan worden bepaald.

Bij herhaling van een bepaalde inbreuk, eventueel op een andere plaats, wordt een straf toegepast gelijk aan de betreffende straf, zoals hierboven bepaald, vermenigvuldigd met het aantal malen dat deze inbreuk werd vastgesteld.

Deze afwijking wordt gemotiveerd doordat anders geen adequate bestraffing van een recidiverende opdrachtnemer mogelijk is.

#### **IV.5.2 Korting wegens minderwaarde**

*KB2 – art. 71*

De korting wegens minderwaarde is de som van specifieke kortingen wegens minderwaarde voor de onderscheiden afwijkingen.

Wanneer afwijkingen op de kwaliteit, het gewicht, de afmetingen en de andere criteria tot beoordeling van het voor keuring aangeboden product worden vastgesteld, is de aanbestedende overheid gerechtigd een korting wegens minderwaarde toe te passen. Zo niet wordt het voor keuring aangeboden product door de aanbestedende overheid geweigerd.

#### **IV.5.3 Vertragsboete**

*KB2 – Art. 46, 154*

De laattijdige uitvoering van de opdracht geeft aanleiding tot de toepassing van een vertragsboete. Het bedrag van deze boete wordt berekend overeenkomstig art. 154, eerste alinea van het KB Uitvoering.

---

### **IV.6 Oplevering**

*KB2 – art. 64-65, art. 156-157*

De kosten van de prestaties die in verband met de opleveringen worden geleverd door derden worden ten laste van de opdrachtnemer aangerekend tegen de door deze derden gefactureerde kostprijs.

De kosten van prestaties die de opdrachtnemer in verband met de opleveringen zelf uitvoert, blijven te zijnen laste.

Binnen de 15 kalenderdagen na voltooiing van de opdracht en voor zover de resultaten van de voorgeschreven keuringen bekend zijn, wordt naargelang het geval stilzwijgend opgeleverd, hetzij een proces-verbaal opgesteld van weigering van oplevering.

## V. Technische specificaties

### V.1 Initiatief

In een samenwerking tussen de Vlaamse Bouwmeester (TVB) en Ruimte Vlaanderen (RV) – als partners binnen LABO RUIJTE\* - in partnerschap met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), Leefmilieu Brussel (BIM), Brussel Stedelijke Ontwikkeling (BSO) en de Bouwmeester voor het Brussels Gewest (bMa), wensen we een traject ontwerpend onderzoek op te starten omtrent **ruimtelijke toekomstscenario's rond Open Ruimte in de metropolitane regio van Brussel**.

Dit traject wordt opgezet vanuit een capaciteitsdenken rond open ruimte. Immers, open ruimte (landschap, natuur, landbouw, hydrologie, ecologie, recreatie, topografie...) kan daadwerkelijk beschouwd worden als een motor voor maatschappelijke ontwikkeling. In al haar diversiteit en gelaagdheid kan open ruimte aldus een structurerend statuut verwerven. Een vernieuw(en)de lezing van de openruimtestructuren en hun maatschappelijke potenties dringt zich aldus op.

### V.2 Context 'LABO RUIJTE'

LABO RUIJTE is een open samenwerkingsverband tussen het Team Vlaams Bouwmeester en Ruimte Vlaanderen. Afhankelijk van de specificiteit van de onderzoeksprojecten wordt deze samenwerking strategisch uitgebreid met geëngageerde administraties, experts en relevante organisaties en actoren uit het veld. De ambitie van LABO RUIJTE is het voorzien van een 'vrije onderzoeksruimte'. Daarbinnen kunnen beleidsvoorbereidende thema's met een ruimtelijke impact opgestart en getest worden vanuit een objectief en globaliserend perspectief van territoriale cohesie. LABO RUIJTE gebruikt daartoe de techniek van 'ontwerpend onderzoek'.

#### V.2.1 Principes van LABO RUIJTE:

LABO RUIJTE beschouwt de **territoriale schaal** (of regionale schaal) als relevant. De territoriale schaal is gelinkt aan een territorium, een groter gebied met een bepaalde samenhang, dat relevant is voor een bepaalde opgave. Deze schaal is niet gekoppeld aan administratieve grenzen en is vaak grensoverschrijdend. Door vanuit een groter perspectief te kijken naar een opgave komen potentieel nieuwe elementen naar boven.

LABO RUIJTE zet **ontwerpend onderzoek** op de kaart als cruciaal instrument bij de ontwikkeling van beleid. Dit bevat de ontwikkeling van speculatieve pistes, het aftasten van scenario's en de vertaling daarvan. Het is daarbij de bedoeling om op basis van data en realiteiten, ingaand op opportuniteiten, een aantal bouwstenen aan te reiken voor lopende processen en studies binnen het beleid. Deze ontwerpmatige benadering houdt rekening met, maar laat zich niet beperken door bestaande regelgeving en beleid. Ze opent perspectieven om vervolgens des te scherper op de essentie in te kunnen gaan.

LABO RUIJTE construeert **specifieke allianties** rond bepaalde thema's of gebieden om in coproductie een ontwerpmatig onderzoekstraject op te zetten. Niet alleen

komen verschillende bedrijfsculturen met elkaars werking in contact, maar tegelijkertijd vindt de methodiek van ontwerpnd onderzoek potentieel ingang bij de partners.

LABO RUIMTE betreft **experten** in de stuurgroepen. Hierdoor wordt een intern overheidsdebat vermeden en wordt potentieel verder gebouwd op onderzoek of bestaande kennis uit de geleidingen in de maatschappij. Cruciale actoren worden strategisch betrokken in het ontwikkelingsproces via de stuurgroep.

LABO RUIMTE zet in op **multidisciplinaire ontwerpteams**, die op maat worden samengesteld. Elk ontwerpteam wordt door een specifieke jury geëvalueerd t.o.v. de betrokken opgave en de fase binnen het traject waarbinnen de opdracht zich situeert.

LABO RUIMTE creëert een **vrije denkruimte** voor de ontwikkeling van ideeën. Hierdoor wordt de kans gegeven aan een compacte groep (stuurgroep & ontwerpnd onderzoeksbureau) om ideeën te laten rijpen en door te ontwikkelen. Gradueel wordt het proces dan verder opengetrokken.

LABO RUIMTE wenst in Vlaanderen en Brussel gaandeweg **capaciteit op te bouwen** op basis van het bovenstaande.

### **V.2.2 Organisatie van de verschillende LABO RUIMTE trajecten:**

Organisatorisch wordt elk Labo Ruimte project ondersteund door het open partnerschap van Ruimte Vlaanderen en het Team Vlaams Bouwmeester. Afhankelijk van het onderwerp worden specifieke allianties gevormd. Deze partners zijn vaak de vragende partij om een bepaald thema aan te pakken en financieren het project.

Qua procesarchitectuur wordt in de verschillende LABO RUIMTE trajecten getracht vier fasen op te nemen: de kritische analyse, het ontwerpnd onderzoek, een evaluatie naar implementatie & publicatie. Mogelijk wordt dit vervolgd door pilootprojecten.

Fase 1, de kritische analyse, omvat een gerichte en kritische analyse met het oog op het ontwerpnd onderzoek. Cartografie speelt hierbij een belangrijke rol. Mogelijk worden de strategische thema's en sites benoemd en worden ontwerpopgaves gedefinieerd.

Fase 2, het ontwerpnd onderzoek, omvat de ontwikkeling van ruimtelijke oplossingsrichtingen, concepten, bouwstenen, zowel op territoriale schaal als op meer concrete testsites.

Fase 3, de evaluatie naar implementatie & publicatie, evalueert welke resultaten van het ontwerpnd onderzoek potentieel kunnen bijdragen aan lopende beleidstrajecten, of voor welke resultaten er grote interesse is of noodzaak bestaat om een nieuw traject op te zetten.

Fase 4, pilootprojecten, omvat het opzetten van een mogelijk vervolgtraject onder de vorm van een aantal pilootprojecten rond een bepaalde opgave.

### V.2.3 Andere lopende LABO RUIJTE trajecten:

- **Metropolaan Kustlandschap 2100** wil via ontwerpnd onderzoek bouwstenen voor de kust ontwikkelen voor lopende processen en studies binnen het beleid. Door een tijdshorizon tot 2100 in te stellen, wordt een lange termijn benadering van de kust voorop gesteld.
- **Energielandschappen** wil via Kritische Analyse en Ontwerpnd Onderzoek komen tot inspirerende ruimtelijke concepten, ontwerpstrategieën en inrichtingsprincipes die op een duurzame en innovatieve wijze technologieën voor hernieuwbare energie integreren binnen ruimtelijke opgaven op verschillende schaalniveaus.
- **Atelier Diepe Geothermie** zal onderzoeken hoe de interactie tussen diepe geothermie en het landschap bepalend kan zijn voor de ontwikkeling van een kwalitatieve en duurzame leefomgeving.
- **Lage Landen** is een gezamenlijke verkenning opgezet naar de ruimtelijke potenties en win-winsituaties voor Vlaanderen en Nederland binnen het deltagebied van Rijn, Maas en Schelde: de Eurodelta Metropool.

---

## V.3 Focus en doelstellingen van het gehele traject ‘Metropolitan Landscapes’

In het traject van Metropolitan Landscapes willen we de toekomstige ontwikkeling van de Brusselse Metropool – het Brussels Gewest en de Vlaamse Rand – verkennen, niet vanuit de bebouwde of te ontwikkelen ruimte, maar door na te gaan hoe de open ruimte de stedelijke ontwikkelingen op metropolitane schaal kan aansturen.

### Een ontwikkelingsvisie voor de metropolitane regio van Brussel

De Brusselse metropolitane regio staat voor een aantal grote maatschappelijke uitdagingen in de nabije toekomst op vlak van demografische groei, de verdere uitbouw van een stedelijke economie met jobs voor de diversiteit aan inwoners, het voorzien in voedsel voor die groeiende bevolking, het uitbouwen van een efficiënt en duurzaam mobiliteitssysteem, het beheer van het watersysteem, de nood aan een energietransitie,... Door de vele functies die ze opneemt en de diensten die ze levert maakt de open ruimte een vitaal onderdeel uit van het stedelijk systeem of metabolisme. Daarom willen we nagaan hoe open ruimte daadwerkelijk ingeschakeld kan worden als motor voor maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling, gaande van zachte tot harde sectoren, van natuur, recreatie, en landbouw tot wonen, mobiliteit en andere economische actoren.

## Open Ruimte als bindmiddel voor tegenstrijdige belangen

Onder open ruimte begrijpen we een zeer breed scala aan types ruimtes en programma's zoals bossen, landbouwgebieden, natuurdomeinen, snippers langsheen snelwegen, spoorwegbermen, bossen, wateroppervlakken, valleien, brownfields, ... De (rand)stedelijke open ruimtes bevinden zich veelal in de frontlinie van ruimtespeculatie en worden vandaag al te vaak onbezonnen en zonder mastervisie aangesneden. In een alternatieve lezing kan die open ruimte echter ook gezien worden als het bindmiddel bij uitstek voor het samengaan van wonen, werken, recreëren, landbouw, mobiliteit, biodiversiteit/natuurwaarden, waterbeheer. Open ruimte is dus geen vacuüm – een letterlijk lege ruimte - maar een vitaal onderdeel van een ruimtelijke structuur die verschillende en zelfs tegenstrijdige belangen geïntegreerd kan samen brengen, over grenzen heen en bedacht op maat.

Het idee van een 'geactiveerde open ruimte' staat centraal in dit onderzoekstraject, uitgaande van een en/en-verhaal waarin de open ruimte intelligent en kwaliteitsvol gevrijwaard blijft maar ook gerichte opportuniteiten aanreikt tot het multifunctioneel ontwikkelen van omliggende gebieden. Nieuwe economische en sociale initiatieven staan immers niet wars op een sterke en identiteitsvolle openruimtestructuur, wel integendeel.

Om de diensten geleverd door de open ruimte verder uit te bouwen en optimaal in te zetten als structurerend gegeven voor de 'hardere' sectoren, willen we het denkkader binnen deze studie verschuiven van bestemmingen, afbakening en sectorale doelstellingen, naar kwalitatieve doelstellingen waarin ruiloperaties, nieuwe allianties of andere instrumenten ingezet kunnen worden om een meerwaarde te creëren voor zowel de 'zachte' als 'harde' sectoren. Wat de betekenis kan zijn van die geactiveerde open ruimte en hoe we deze begrippen verder kunnen ontwikkelen tot concretere strategieën, inrichtingen of instrumenten vormt het onderwerp van de studie.

## Een unieke samenwerking tussen Brussel en Vlaanderen

Om de gewest- en administratie-overschrijdende opgaven voor open ruimte in de Brusselse metropool te verkennen, werd een unieke alliantie gevormd van Brusselse en Vlaamse administraties. Leefmilieu Brussel, De Vlaamse Landmaatschappij, Brussel Stedelijke Ontwikkeling, Ruimte Vlaanderen, de Brusselse en de Vlaamse Bouwmeester tekenden voor het gedeelde opdrachtgeverschap van dit onderzoekstraject.

Met alle betrokken partners willen we aan het eind van het traject 'Metropolitan Landscapes' komen tot een set aan ruimtelijke concepten, strategieën, instrumenten voor open ruimte die complementair zijn aan de reeds bestaande instrumenten gehanteerd door VLM (planprogramma, inrichtingsplannen, ...), het BIM (ontwikkeling Groen en Blauw Netwerk), Ruimte Vlaanderen (Beleidsplan Ruimte) en Brussel Stedelijke Ontwikkeling (Ontwerp van Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling) of andere potentiële partners.

Die nieuwe strategieën moeten inzetten op allianties en kunnen door de partners van dit project ingezet worden om binnen hun eigen werking, maar ook in samenwerking met andere partijen, 'open ruimte' te ontwikkelen tot een werkelijk structurend gegeven binnen ruimtelijke ontwikkelingsprocessen.

Een mogelijk denkbaar vervolg op het traject 'Metropolitan Landscapes' is het opzetten van 'Pilotprojecten', als een verderzetting van het samenwerkingsverband tussen de partners binnen de uitvoering van een aantal concrete projecten.

### Proces

Een verkenningsteam stond in een eerste fase in voor de kritische analyse en opmaak van een ontwerp-agenda met keuze van 4 projecten / testsites. Deze opdracht werd toegekend aan een team samengesteld uit het Brusselse Bureau Bas Smets en het Parijse LIST architecture-urbanisme ondersteund door de onderzoekscel 'Earth System Science' van de VUB en filosoof, architectuur- en landschapsexpert Sébastien Marot.

In deze tweede fase worden 4 ontwerpende onderzoeken gelanceerd, uitgevoerd door 4 verschillende ontwerpteams en ondersteund door het verkenningsteam en de stuurgroep van opdrachtgevers.

Aan het eind van het traject wordt door het verkenningsteam een synthese gemaakt van het werk, met aanbevelingen voor beleid en gebundeld in een beknopte publicatie, waarvoor de 4 ontwerpteams ook input zullen leveren.

---

## **V.4 Korte inhoud en conclusies uit fase 1**

Het is belangrijk op te merken dat ons werk geen project vormt. Het heeft als doelstelling een gemeenschappelijk kader te scheppen, als eerste stap in een continu proces dat zich geleidelijk zou moeten preciseren en concretiseren. Het is geen masterplan maar een plan van aanpak, dat ambities definieert, de samenstelling van de open ruimte van Brussel interpreteert, en de opportuniteiten evalueert.

De Brusselse metropool bezit, zonder er zich altijd van bewust te zijn, een veelheid aan open ruimtes, min of meer centraal gelegen en al dan niet van waarde. Deze ruimtes kunnen de condities bundelen voor het creëren van een bijzondere en karakteristieke leefomgeving. Een andere relatie tussen stedelijke en open ruimtes onderzoeken, in tegenstelling tot de huidige juxtapositie, vormt een onschatbaar potentieel. Deze relatie kan verder reiken dan enkel het beschermen van open ruimtes, onder verstedelijkingsdruk. De gedocumenteerde open ruimtes bevinden zich voornamelijk rondom de regionale grens. Ze zijn bijgevolg onderworpen aan uiteenlopende visies en beleidsplannen. Het is een ruimte van vervlechting tussen de landelijke en stedelijke logica, tussen individuele en collectieve huisvesting. Deze ruimtes zijn niet helemaal coherent, noch continu, maar ze vertonen terugkerende karakteristieken. De natuur is er weelderig, braakliggend: ze heeft een heel ander statuut dan de natuurgebieden van het hinterland of de stadsparken. Het heeft een ander karakter, en refereert binnen de stad naar 'het andere', het buitengebied. De



open ruimte wordt er voor verschillende gebruiken ingezet, zoals sportterreinen, stadslandbouw, kleine landbouwterreinen, kleine bosgebieden, parkeerterreinen, en verlaten brownfields.

Het eerste deel van het onderzoek is toegewijd aan de **definitie van Metropolitan Landscapes**. Dit deel wordt gevormd door twee parallelle studies. De eerste studie definieert het Exemplarisch Landschap van Brussel door vier ecologieën te specificeren, namelijk: (1) de vallei van infrastructuur, (2) het gebouwde landschap; (3) het systeem van parken en (4) het vochtig landschap. Dit concept is geïnspireerd op het werk van Reyner Banham over Los Angeles. In ons geval is een ecologie een selectie, gevormd door verschillende territoriale componenten. Deze selectie is niet enkel een systeem van landschappen, maar is gekoppeld aan het specifieke gebruik van deze plekken. In tegenstelling tot Los Angeles, waar de ecologieën geografisch gelokaliseerd kunnen worden, is de structuur van de Brusselse metropool sterk isotroop. Elke plek behoort simultaan tot meerdere ecologieën, o.a. door het gebrek aan topografische weerstand van het territorium. De tweede studie definieert op haar beurt drie metropolitane criteria: (1) toegankelijkheid, (2) naburige programma's en (3) systemische waarde. Deze drie criteria functioneren als drie opeenvolgende filters. Ze laten toe de metropolitane waarde te evalueren alsook de potentiële ontwikkeling van een open ruimte. Bijvoorbeeld een landschap dat slecht toegankelijk is, weinig geprogrammeerd is, en een zwak systemische waarde bezit, is in geen geval een metropolitane landschap, ook al is het zeer opmerkelijk vanuit landschappelijk perspectief. Wij beschouwen deze drie criteria als voorwaarden sine qua non. Een Metropolitane Landschap moet aan alle drie criteria tegelijk voldoen: toegankelijk zijn op een metropolitane schaal, zich omringen door verschillende en complementaire programma's, en een belangrijke systemische waarde bezitten.

Het tweede deel van het onderzoek identificeert de **Metropolitan Landscapes van Brussel**. Dit deel bundelt twee perspectieven: één vanuit de lucht en een vanaf de begane grond (analyse van fragmenten). Binnen het kader van dit hoofdstuk werden een dertigtal fragmenten nauwkeurig geanalyseerd. Elk fragment werd geëvalueerd volgens de reeds vermelde drie criteria.

Elk fragment vormt zowel een landschappelijke als stedelijke figuur, die zich op de kruising van verschillende systemen bevindt. Ze lijken allemaal vormeloos, of anders gezegd: hun complexe vorm is het resultaat van meerdere logica's en invloeden: geografisch, stedelijk, programmatisch, etc. Deze fragmenten hebben volgens ons de capaciteit om hedendaagse tegenhangers te worden van het stedelijk plein in het stadscentrum. Deze plekken dragen het potentieel in zich om de metropolitane energie buiten het centrum te bundelen en om de publieke plaatsen van morgen te worden. De ruimtelijke evolutie van de publieke ruimte, van de compacte vierhoek tot de uitgesmeerde vlek, weerspiegelt de horizontale verspreiding van de stad en haar versnippering in het landschap. Ze vertaalt ook de ontmoeting en superpositie van het *idee van het publieke plein en dat van de wilde natuur*.

Aangezien dit eerste deel van het onderzoek dieper ingaat op de aannames van deze notie op verschillende locaties en volgens verschillende gradaties, lijkt het ons belangrijk te onderlijnen dat deze ruimtes vandaag nog onderbenut blijven qua prestaties en gebruik. Deze *Metropolitan Landscapes* zouden volgens ons in staat moeten zijn om:

1. plekken te zijn waar de natuur niet overmatig beschermd wordt maar zich uitdrukt en zich laat lezen op een territoriale schaal ;
2. de fysieke en administratieve grenzen te verzachten door te helpen bij het formuleren van gemeenschappelijke beleidsvisies in de grensgebieden ;
3. een goede sociale en programmatische mix te realiseren, plekken van bestemming te worden op grote schaal en hierbij hun excentrische positie te compenseren door een goede toegankelijkheid en porositeit ;
4. op een efficiënte manier conflicten van gebruik en exploitatie te beheren ;
5. evenwichtige ecosystemen te produceren die toelaten de biodiversiteit te versterken, de risico's te beperken en bij te dragen tot de verbetering van de watercyclus op metropolitane schaal ;
6. op een eerlijke manier de evolutie van de omringende stedelijke structuur te sturen en het landschap een actieve en krachtige rol toe te kennen ;
7. de demografische groei van Brussel te ondersteunen en de verdichting te sturen via het aanbieden van ruimtes voor recreatie ;
8. de *multitude* van de metropool te weerspiegelen (verder dan de toeristische plekken in het stadscentrum) en plaatsen voor ontmoeting tijdens metropolitane evenementen aan te bieden ;
9. de mentaliteit laten evolueren op vlak van mobiliteit door de mobiliteitsknopen te kwalificeren.

Het lijkt ons logisch dat samen met de horizontale verspreiding van de stad, de publieke ruimte een analoge transformatie ondergaat en zich hierbij vervormt en uitbreidt. Deze transformatie zou geaccepteerd, gecelebreerd en geïntensifieerd moeten worden, in tegenstelling tot de nostalgische houding. De volgende fase van het onderzoek, het **ontwerpend onderzoek** op vier testsites, zal helpen om deze visie te verfijnen en om vorm te geven aan deze definitie in termen van ruimte, politieke planning en programmatie.

Het is ook belangrijk op te merken dat we de Metropolitan Landscapes zowel als **doel** en als **middel** beschouwen voor de Brusselse metropool. Als een doel, omdat de open ruimtes het verdienen een belangrijkere rol te spelen. Als een middel, omdat ze de capaciteit bezitten actieve actoren te worden binnen stadsplanning. Hierbij wijzigt hun statuut van een residueel en beschermd naar een centraal en productief element.

---

## V.5 Concrete opgaven voor de 3 ontwerpteams, voorwerp van voorliggend bestek

Het concept Metropolitan Landscapes is binnen deze studie onderzocht geweest op basis van meerdere aspecten, maar nog niet geformaliseerd als dusdanig. De doelstelling van deze tweede raadpleging is om een vorm te geven aan deze nieuwe ruimtelijke typologie, zoals voordien gedefinieerd. Hiervoor hebben we reële sites binnen de Brusselse metropool uitgekozen die vragen oproepen, conflicten belichamen en die dergelijke ruimtes zouden kunnen dragen. Elk team zal een

project voorstellen voor het aan hen aangewezen fragment van het territorium, met het doel Metropolitan Landscapes te onthullen, versterken of creëren. Deze fragmenten voldoen, zoals reeds gedefinieerd, aan de combinatie van het Exemplarisch Landschap en de criteria voor metropolitane intensiteit. Deze projecten hoeven nog niet uitvoerbaar te zijn, maar hebben wel de intentie het te worden.

De perimeters van de testsites vormen geen vaste grenzen maar kaders en ruimtelijke markeringen waarbinnen interventies voorgesteld zullen worden. De teams worden dus aangemoedigd om verder te kijken dan de grenzen van hun sites, en hun interventie te bedenken op grotere schaal. Deze perimeters vormen ook geen zones voor het ontwikkelen van één masterplan: de teams zullen hun interventies moeten richten, zonder noodzakelijk de gehele perimeter te *bezetten of te vullen*.

Onderstaande aspecten zullen de denkwijze van de teams leiden over de gebieden van hun respectievelijke projecten.

### **1. Metropolitan Landscape als doel en als middel**

zie hierboven (V.4)

### **2. Goede balans**

Het gaat erom een goede balans te onderhouden tussen het conserveren van de kwaliteit van de open ruimte binnen deze landschappelijke structuren en de transformatie en programmatie van diezelfde structuren.

### **3. Versterken van landschappelijke structuren en metropolitane criteria**

Het is daarom wenselijk dat de drie teams het project benaderen volgens deze twee aspecten: Enerzijds de landschappelijke structuur versterken en een strategie oriënteren in functie van het toebehoren van de site tot één of meerdere landschappen; Anderzijds het versterken van het metropolitane karakter van deze structuren op basis van de drie criteria.

- Toegankelijkheid : Vanuit het geheel van de metropool, maar ook, op schaal van een fragment : deze vraag heeft betrekking tot de interface tussen de open landschappen en de mobiliteitsknopen (de gastvrijheid, de ergonomie van de verbindingen, de porositeit van de omgeving rondom de stations, de porositeit van de landschappen, de hernieuwing van het transport-imago).

- Naburige programma's : Hoe kunnen we van de open ruimte een plek van bestemming op grote schaal maken? Dit aspect vraagt om een reflectie over de samenwerking tussen grijs en groen, en een evaluatie van de programmatische gebreken.

- Systemische waarde : In de geselecteerde fragmenten komen verschillende systemen samen die bijdragen tot het functioneren van het geheel van de metropool. Doelstelling: op zoek gaan naar synergieën tussen deze systemen, het creëren van vruchtbare ontmoetingen, het verbeelden van samenwerkingen tussen het blauwe, groene, grijze (infrastructuur) en gele (landbouw) systeem.

### **4. Samenwerkingen**

De teams worden uitgenodigd om de open ruimte te bedenken, niet als een autonomie of een eiland, maar als iets wat deelneemt aan een dynamisch systeem; op een manier die geen defensieve verhouding aanmoedigt tussen de stad en de open ruimte, maar eerder een co-productief systeem van samenwerkingen tussen

groene, grijze, gele en blauwe componenten. Het gaat erom deze elementen samen te bedenken en niet afzonderlijk.

### **5. Vruchtbare conflicten**

De teams zullen moeten proberen de verschillende partners te identificeren, alsook de conflicten tussen gebruikers, de eigenaars van de terreinen, en de diverse claims. Deze ruimtes moeten niet verknipt en toegewezen worden aan één enkele claim (bescherming van natuurgebieden tegen verstedelijking bijvoorbeeld) maar moeten bemiddelen om deze tegenstellingen te laten verdwijnen en het simultaan gebruik van de ruimte te beheren.

### **6. Partnerships**

De verschillende teams zullen uitgenodigd worden de vraag van het beleid en de mogelijke partners aan te pakken binnen hun studiegebied. In het bijzonder hoe een landschappelijke structuur een instrument kan vormen voor consensus en beleidslijnen. Maar ook wie met wie kan samenwerken en op welke manier. Welk type partners voorstellen voor welke projecten? Wat zijn de mogelijke samenwerkingen?

### **7. Lokale activiteiten integreren**

Acties gelinkt aan de open ruimtes zijn reeds aan de gang door lokale actoren en voor lokale gebruiken. Deze acties, die vandaag in projectfase zijn en nabij transportknopen gelegen zijn, vormen te identificeren en te benutten opportuniteiten om een metropolitaan landschap te creëren, vanaf morgen, stap voor stap. Ze moeten geïdentificeerd en geïntegreerd worden met lokale actoren binnen een ruimere reflectie.

### **8. Meervoudige schalen**

Een site kan lokale karakteristieken bezitten (parken, waterplassen, landbouw, etc) en tegelijk toebehoren aan een grootschaliger territorium (stroomgebieden van een zijrivier, hellingen van een vallei, etc). De teams worden daarom uitgenodigd hun studiegebied systematisch te onderzoeken volgens verschillende schalen, binnen continue territoria, en in relatie tot andere elementen van de metropool. De fragmenten bestuderen op een dubbele schaal laat toe aspecten van complementariteit te bedenken, alsook vruchtbare uitwisselingen tussen fysiek uiteenliggende sites die volgens eenzelfde logica functioneren.

### **9. Magneten**

Van de teams wordt verwacht dat ze het landschap herdenken als een actieve motor voor het uitvinden van nieuwe stedelijke vormen, door de kracht van deze metropolitane landschappelijke structuren in te zetten om stedelijke en landschappelijke vormen onder spanning te brengen.

De vier studiegebieden zijn : (1) Molenbeekvallei ; (2) Scheutbos – Weststation ; (3) Vilvoorde – Machelen ; (4) Drogenbos.

**Site 1. Molenbeekvallei** : Gesitueerd te midden van een stedelijk systeem dat reeds een sterke vorm bezit, is deze site vandaag al relatief metropolitaan. Er zijn bovendien belangrijke conflicten en spanningen aanwezig. De site functioneert op

grote schaal dankzij de vele voorzieningen en goede toegankelijkheid. De vraag om een coherent en toegankelijk systeem van landschappen te ontwikkelen aan weerszijde van de administratieve grens en de ring, staan hier centraal.

**Site 2. Scheutbos – Weststation:** Deze site is reeds matig metropolitaan door haar programma's en huisvest een zeer dense residentiële omgeving. Ze oefent invloed uit op een relatief lokale schaal. De kwalitatieve landschappelijke structuur is vandaag nog niet goed identificeerbaar binnen de metropool, maar vormt een belangrijk potentieel voor ontwikkeling. De uitdaging op deze site bestaat er in een samenwerking tussen een kwalitatief - min of meer gefragmenteerd - landbouw landschap, en een dens en gevarieerd residentiële omgeving, te creëren.

**Site 3. Vilvoorde – Machelen :** De belangrijkste uitdaging van deze site is gelinkt aan herontwikkelingsdynamieken van de industriële braaklanden, alsook aan de noodzaak om nieuwe vormen van open landschap uit te vinden. Deze nieuwe open ruimtes zouden in staat moeten zijn de toekomstige residentiële en economische ontwikkelingen te structureren en te kwalificeren. In tegenstelling tot de 3 andere sites, waar het landschap reeds gevormd is, ontbreken hier bestaande open ruimtes. De site bezit echter het potentieel om er te creëren.

**Site 4. Drogenbos :** De vierde site is gesitueerd langs de Zenne, in een stedelijke en economische omgeving in volle expansie. Het is vandaag nog weinig metropolitaan, maar bezit talrijke middelen om het te worden en om een structurerende rol te spelen. Deze zone, onderhevig aan een sterke verstedelijkingsdruk, wordt geconfronteerd met een aantal belangrijke hydrografische uitdagingen. Het vochtig landschap van de Zenne - a priori kwalitatief - wordt namelijk versneden door infrastructuur, en is relatief slecht toegankelijk voor gebruikers.

---

## **V.6 Praktische organisatie: betrokken partijen, planning & werkvormen en deliverables**

### **V.6.1 Overzicht betrokken partijen**

#### **Stuurgroep**

Het gehele traject zal opgevolgd en aangestuurd worden door een stuurgroep, bestaande uit afgevaardigden van de VLM, het Team Vlaams Bouwmeester, Ruimte Vlaanderen, het BIM, de Brusselse Bouwmeester, het BSO en 2 externe experts. Volgens een maandelijks ritme worden samenkomsten georganiseerd met de ontwerpteams, de stuurgroep en het verkenningsteam.

#### **Projectgroep**

Het projectteam bestaat uit vertegenwoordigers van elke partij. Het staat namens de partijen in voor de inhoudelijke en administratieve voorbereiding en opvolging van de totale studie en bereidt de vergaderingen van de stuurgroep voor. Vanuit de projectgroep wordt een inhoudelijke coördinator aangeduid als eerste aanspreekpunt voor de opdrachtnemers, en een leidend ambtenaar voor de

administratieve afhandeling van de opdrachten. De inhoudelijke coördinator is Julie Mabilde van Team Vlaams Bouwmeester, leidend ambtenaar vanuit VLM is Anja Van Der Zalm.

### **Reflectiecomité**

Aan het einde van elke fase zal een speciaal 'reflectiecomité' georganiseerd worden, waarop vertegenwoordigers van de bevoegde Ministers uitgenodigd worden. Tijdens dit reflectiecomité worden de vertegenwoordigers van de Ministers geïnformeerd over de voorbije fase en wordt hen de mogelijkheid gegeven suggesties en richting aan te geven voor de volgende fase.

## **V.6.2 Planning & werkvormen**

Gedurende de 5 maanden lopende studie willen we maandelijkse bijeenkomsten organiseren waarop de 4 ontwerpteams, in verschillende werkvormen, met de stuurgroep, het verkenningsteam en eventuele 'stakeholders' of 'shareholders' in gesprek gaan?

Hieronder een indicatief voorstel tot organisatie van de maandelijkse stuurgroepmomenten, dat nog bijgestuurd kan worden in de loop van het proces:

- 9 december om 14:00  
startvergadering met presentatie van de 1ste onderzoeksfase, hypothesen en verwachtingen door het verkenningsteam Bureau Bas Smets + LIST en presentatie van een eerste aanzet vanuit visie/aanpak in offerte door de 4 ontwerpteams
- 6 januari om 14:00  
Presentatie van de 1ste werkpistes door de 4 ontwerpteams voor de gehele stuurgroep
- 2 februari om 14:00  
roterende werkateliers in kleine groepen per ontwerpteam en per expertise binnen de stuurgroep
- 3 maart om 14:00  
Presentatie voor de gehele stuurgroep (+ aanleveren voorstel beelden voor algemene publicatie LABO RUIMTE, zie verder onder deliverables)
- 31 maart om 14:00  
roterende werkateliers in kleine groepen per ontwerpteam en per expertise binnen de stuurgroep
- 28 april om 14:00  
Finale presentatie voor de gehele stuurgroep + vooraf aanleveren input (tekst en beeld) voor publicatie Metropolitan Landscapes
- (reserve datum, eventueel voor een reflectiecomité 26 mei om 14:00)

Naast de maandelijkse bijeenkomsten van de stuurgroep kan er beslist worden om ook in kleinere groep samen te komen of kan een ontwerpteam bilaterale overlegmomenten organiseren met de verschillende partners. De inschrijvers kunnen hiertoe een voorstel uitwerken in de offerte.

### **V.6.3 Deliverables**

#### **Algemene verwachtingen met betrekking tot de resultaten van het ontwerp onderzoek:**

De resultaten van het ontwerp onderzoek moeten enerzijds sterke uitspraken en voorstellen bevatten over de concrete sites, maar anderzijds is het ook van belang dat die uitspraken, voorstellen, nieuwe denkwijzen, nieuwe instrumenten of nieuwe allianties ook relevant zijn voor het grotere schaalniveau en eventuele andere sites met gelijkaardige uitdagingen.

Het is hiertoe van belang dat de geproduceerde beelden (kaarten, fotomontages, schema's, andere representatieve technieken) sterk genoeg zijn en ook gecommuniceerd kunnen worden naar een breed publiek van burgers en shareholders. Een sterke communicatie van vernieuwende ideeën rond open ruimte is een eerste stap naar het creëren van een mede-eigenaarschap en kan ook een stap zijn richting concrete realisatie van ambitieuze projecten.

Het is de ambitie om via de 4 projecten scherp in beeld te brengen dat we kunnen evolueren van een schijnbare tegenstelling tussen stedelijkheid en open ruimte naar een nieuwe structurerende rol voor die open ruimte, die ook andere stedelijke programmaties kan aansturen. Hiertoe is het van belang dat we sterke ruimtelijke projecten verbeelden, maar dit gaat eveneens over in kaart brengen van mogelijke coöperaties, het zoeken van evenwichten in kosten en baten, een balans die zowel op schaal van het project als op grotere schaal van de metropolitane regio meerwaarde oplevert.

Aan de inschrijver wordt gevraagd om in het plan van aanpak en via verwijzingen naar de eigen referenties aan te tonen hoe hij via diverse vormen van representatie interpretatie geeft aan deze opdracht.

#### **Minimaal aan te leveren producten:**

##### **VOOR ELKE STUURGROEP:**

Voor elke stuurgroep bereiden de ontwerpteams een werkdocument voor (beeld + tekst) die voorafgaand (min. 3 werkdagen) aan de stuurgroep wordt bezorgd. Dit werkdocument mag ook onder de vorm van een powerpoint- of pdf presentatie worden aangeleverd op voorwaarde dat deze minimale tekst en onderschriften bevat om de documenten inzichtelijk te maken.

Voor de presentaties voor gewone stuurgroepen mogen de documenten in één van beide talen (Nederlands of Frans) worden aangeleverd.

Voor de mondelinge presentaties tijdens de stuurgroepen wordt van de ontwerpteams verwacht dat zij zich vlot kunnen bedienen van beide talen (FR/NL). Om praktische redenen wordt tijdens deze momenten ook toegestaan om de communicatie in het Engels te voeren.

### **TUSSENTIJDSE EN EINDRESULTATEN ten behoeve van publicaties:**

De opmaak van al deze tussentijdse rapporten en eindrapporten dient steeds in beide talen aangeleverd te worden (Frans en Nederlands)!

- Tussentijds: beeldmateriaal + minimale tekstinput ten behoeve van een algemene publicatie rond LABO RUIMTE:
  - De inzichten uit dit traject worden ook mee opgenomen in een publicatie van de Vlaams Bouwmeester over 'LABO RUIMTE', waarvan publicatiedatum voorzien is begin juni 2015. Hiertoe zal elk ontwerpteam ook een aantal beelden (4 à 5) en een korte tekst (max 1 pagina) aanleveren die verwerkt kan worden in deze publicatie
  - Tijdens de stuurgroep van **3 maart** zal elk ontwerpteam de beelden voorstellen voor verwerking in deze publicatie. Op basis van eventuele opmerkingen tijdens deze stuurgroep worden de definitieve bestanden 1 week later verwacht.
  - Beeld- en kaartmateriaal digitaal aan te leveren in pdf formaat, alsook de bronbestanden.<sup>1</sup> Tekst aan te leveren in Word.
- Aan het eind van fase 2: elk ontwerpteam voorziet een volledig eindrapport in tekst en beeld
  - Beeld- en kaartmateriaal digitaal aan te leveren in pdf formaat, alsook de bronbestanden. Tekst aan te leveren in Word.
  - geprinte versies worden in 12-voud aangeleverd
  - Aan te leveren voorafgaand aan de stuurgroep van 28 april
- Aan het eind van fase 2: beknopte inhoud (beeld + tekst) ten behoeve van een publicatie 'Metropolitan Landscapes'
  - Aan het eind van de studie Metropolitan Landscapes willen we een publicatie maken (brochure, type en omvang cfr brochures Pilotprojecten) die de inzichten uit fase 1 en 2 bundelt en waarin ook conclusies en beleidsaanbevelingen opgenomen worden.
  - Elk ontwerpteam levert materiaal aan (beeld + tekst), goed voor een 10-tal pagina's. Het verkenningsteam verzorgt de algemene teksten mbt de analysefase, de synthese en aanbevelingen en zal in nauw overleg met een nog aan te stellen grafisch vormgever en met de stuurgroep / inhoudelijk coördinator de brochure finaliseren.

---

<sup>1</sup> Alle kaartmateriaal verwerkt in de verschillende rapporten of publicaties wordt in pdf en in jpg-formaat aangeleverd. De eventueel achterliggende bronbestanden van grafische software (bijv. .cdr, .ai, ...) worden ook meegeleverd. Tekstmateriaal wordt ook apart aangeleverd in Word-formaat.



- Beeld- en kaartmateriaal digitaal aan te leveren in pdf formaat, alsook de bronbestanden. Tekst aan te leveren in Word.
- Aan te leveren voorafgaand aan de stuurgroep van 28 april

---

## **V.7 Bijlagen en relevante projecten / bronmateriaal van de betrokken partners**

### Bijlagen bij dit bestek:

- Offerteformulier
- Samenvatting rapport fase 1

### Relevante projecten:

Hieronder vindt u een overzicht van de relevante projecten van de betrokken partners met verwijzing naar eventueel bronmateriaal:

- Planprogramma van de VLM
- Ontwikkeling Groen en Blauw netwerk van het BIM  
NL: <http://www.leefmilieubrussel.be/Templates/Particuliers/Niveau2.aspx?id=118&langtype=2067>  
FR: <http://www.bruxellesenvironnement.be/Templates/Particuliers/Niveau2.aspx?id=118&langtype=2060>
- Groenboek voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen  
NL: [http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/br2012/groenboek\\_beleidsplanruimte.pdf](http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/br2012/groenboek_beleidsplanruimte.pdf)  
FR: <http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/docs/groenboek%20ruimtelijke%20ordening%20FR%20DEF.pdf>
- Ontwerp van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest  
NL: <http://www.gpdo.be/>  
FR: <http://www.prdd.be/>